

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (RP 69/2026 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Silja Dahlgren, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Henna Huhtamäki, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande professor Anu Mutanen
- professor Olli Mäenpää
- universitetslektor Pauli Rautiainen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Toomas Kotkas
- professor Tuomas Ojanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2027.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagets förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen. Regeringen anser att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men ser det som önskvärt att utlåtande om förslaget inhämtas av grundlagsutskottet.

Utlåtande GrUU 44/2026 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Regeringen föreslår att lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras. Det föreslås att det till 3 § fogas som villkor för erhållande av stöd att stödtagaren har bott i Finland i minst tre års tid efter att ha fyllt 16 år. Dessutom föreslås det att stöd för hemvård ska betalas endast till den förälder eller vårdnadshavare som huvudsakligen sköter barnet. Det förutsätts inte att kravet på boendetid uppfylls i fråga om en person under 19 år. Bosättningsperioder i andra EU-länder, länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och i Schweiz jämföras med bosättningstid i Finland med stöd av EU:s förordning om social trygghet.

(2) Den föreslagna regleringen är betydelsefull framför allt med avseende på grundlagens 6 § om jämlikhet och 19 § om social trygghet.

(3) Grundlagsutskottet har ansett att stödet för hemvård av barn hör till området för 19 § 3 mom. i den gällande grundlagen (GrUU 33/1996 rd, GrUU 11/1995 rd). Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

(4) Stödet för hemvård av barn är enligt utskottet avsett att ge möjlighet att som alternativ till den av kommunen ordnade dagvården ordna vården av barn på något annat sätt. Utskottet har konstaterat att den första meningen i 15 a § 3 mom. i den tidigare regeringsformen, som motsvarar 19 § 3 mom. i grundlagen, inte tryggade något visst sätt att ordna dagvårdstjänster. Enligt utskottet är kravet enligt grundlagen i detta avseende att tjänsterna är tillräckliga. Regleringen ger således inte stödet för hemvård av barn något speciellt skydd som en institution (GrUU 11/1995 rd, s. 1—2).

(5) Grundlagsutskottet har senare också fäst uppmärksamhet vid att regleringen om småbarnspedagogik i första hand ska bedömas som social service enligt 19 § 3 mom. i grundlagen. Enligt utskottet har denna utgångspunkt inte förändrats trots att småbarnspedagogiken i lagstiftningen terminologiskt behandlas som småbarnspedagogik i stället för som dagvård och administrativt har överförts från social- och hälsovårdsministeriets till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, eftersom grundlagens terminologi är autonom i förhållande till klassificeringar som görs i vanlig lagstiftning (GrUU 12/2015 rd, s. 3, se även GrUU 21/2016 rd, s. 2, och GrUU 17/2018 rd, s. 2).

(6) Vid bedömningen av den nu föreslagna regleringen är det med avseende på 19 § 3 mom. i grundlagen av betydelse att kravet på tre års bosättningstid inte påverkar familjens rätt att få kommunal eller privat småbarnspedagogik för barnet. Enligt grundlagsutskottets uppfattning uppfyller förslaget också efter ändringen kravet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen på tillräcklig socialservice (se även GrUU 33/1996 rd, GrUU 11/1995 rd).

(7) Grundlagsutskottet fäster dessutom uppmärksamhet vid att det i propositionen om reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna föreslogs att det i 15 a § 5 mom. i regeringsformen uttryckligen skulle föreskrivas att bosättning eller arbete i Finland är en grund för beviljande eller

Utlåtande GrUU 44/2026 rd

bestämmande av de förmåner som avses i 19 § 2—4 mom. i den gällande grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 89). Dessa rättigheter var enligt propositionen sådana ”att det inte är motiverat eller i praktiken möjligt att trygga dem för personer som tillfälligt vistas i Finland” (RP 309/1993 rd, s. 77/I). Bestämmelsen föreskrev inte bara om förutsättningarna för att få en förmån utan också att förmånens storlek kan graderas enligt hur länge personen har arbetat eller bott i Finland (RP 309/1993 rd, s. 77/I). Den avgörande grunden för en avgränsning är dock inte personens nationalitet, utan avgörande är hur starka band personen har till Finland genom boende eller arbetsplats (RP 309/1993 rd, s. 24/II). Grundlagsutskottet strök regeringens föreslagna 5 mom. eftersom det var onödigt. Utskottet ansåg att den föreslagna bestämmelsen innehåller ”just det slag av kriterier som enligt de allmänna lärorna om grundläggande fri- och rättigheter, inte minst synpunkter på acceptabilitet och proportionalitet, berättigar till begränsningar av avsett slag” (GrUB 25/1994 rd, s 11).

(8) Enligt propositionen (s. 61) försätts familjer i olika ställning utifrån hur länge de har bott i Finland. Bestämmelserna är därför betydelsefulla med avseende på 6 § i grundlagen. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

(9) Grundlagens 6 § 2 mom. förbjuder å andra sidan inte all åtskillnad mellan människor, även om åtskillnaden bygger på en av de särskilt nämnda grunderna i bestämmelsen om diskrimineringsförbud. Det väsentliga är om det är möjligt att motivera åtskillnaden på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 48/I). Kraven på ett godtagbart skäl för särbehandling enligt 6 § 2 mom. i grundlagen är enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis höga, särskilt när det gäller de förbjudna särbehandlingskriterier som räknas upp i grundlagsbestämmelsen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUU 31/2013 rd, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2). För att skälet ska vara godtagbart måste det enligt utskottets praxis dock ha ett reellt och fast samband med lagens syfte (se t.ex. GrUU 44/2010 rd, s. 6). Särbehandlingen får inte vara godtycklig eller skillnaderna oskäligen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUB 11/2009 rd, s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 4 och GrUU 18/2006 rd, s. 2).

(10) Den inskränkning av rättigheterna enligt 19 § 2—4 mom. i grundlagen på grund av boende eller arbete i Finland som ansågs möjlig i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna omfattar enligt grundlagsutskottet i sig att en person kan särbehandlas utifrån hur starka band personen har till Finland genom boende eller arbetsplats. Utskottet anser det konsekvent att detta också gäller avgränsningen av de tjänster som förverkligar dessa rättigheter, även när det inte är fråga om en begränsning av rättigheter enligt 19 § 2—4 mom. i grundlagen. Det som sägs ovan utgör en godtagbar grund för särbehandling med avseende på 6 § i grundlagen också i den aktuella bedömningssituationen (se GrUU 40/2025 rd, stycke 21).

(11) Syftet med den nu föreslagna regleringen är att främja en snabbare integration av småbarnsföräldrar som nyligen anlänt till landet samt att de lär sig ett inhemskt språk och sysselsätter sig i synnerhet via deltagande i integrationstjänster. Dessutom eftersträvas att barnen integreras och lär sig ett inhemskt språk via deltagande i småbarnspedagogik. Målet är att småbarnsföräldrar som bott kortare tid än tre år i Finland oftare än för närvarande ska välja

Utlåtande GrUU 44/2026 rd

deltagande i småbarnspedagogik som vårdform för sina barn varvid föräldrarna oftare än för närvarande styrs till integrationstjänster och arbetsmarknaden. Sådana mål kan med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna anses vara godtagbara grunder för den nu föreslagna regleringen (se även GrUU 55/2016 rd). Grundlagsutskottet fäster dock uppmärksamhet vid att konsekvenserna är osäkra också med beaktande av vad som i propositionen anförs om lagstiftningens konsekvenser och de erfarenheter som erhållits från Norges lagstiftning.

(12) Vid bedömningen av regleringen är det med avseende på 6 § i grundlagen också av betydelse att bosättningskravet inte påverkar familjens rätt att få småbarnspedagogik för barnet i kommunal eller privat regi. Enligt utskottets uppfattning är en bosättningsperiod på tre år inte heller tidsmässigt oskälig med beaktande av utskottets tidigare praxis (se t.ex. GrUU 48/2006 rd, s. 4/II). Regleringen blir således inte problematisk med avseende på 6 § i grundlagen.

(13) Grundlagsutskottet anser det viktigt att den föreslagna lagstiftningens funktion följs och att eventuella missförhållanden åtgärdas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 4.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Onni Rostila saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Mira Nieminen saf
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Ville Skinnari sd
medlem Henrik Vuornos saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Markku Eestilä saml
ersättare Pertti Hemmilä saml
ersättare Mikko Polvinen cent.

Utlåtande GrUU 44/2026 rd

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.